

Криштоф Н.С.,
доцент кафедри економічної політики НАДУ

Міжбюджетні відносини в системі державного регулювання економіки України на сучасному етапі розвитку

Стаття присвячена проблемам реформування міжбюджетних відносин. Досліджено практичні аспекти реформи міжбюджетних відносин в Україні. Розроблені рекомендації щодо їх подальшого проведення з урахуванням сучасних тенденцій розвитку країни та світу.

Ключові слова: міжбюджетні відносини, реформування, бюджет, місцеві бюджети, бюджетна система, державне регулювання, економіка.

Криштоф Н.С. Межбюджетные отношения в системе государственного регулирования экономики Украины на современном этапе развития

Статья посвящена проблемам реформирования межбюджетных отношений. Исследованы практические аспекты реформы межбюджетных отношений в Украине. Разработаны рекомендации относительно их последующего проведения с учетом современных тенденций развития страны и мира.

Ключевые слова: межбюджетные отношения, реформирование, бюджет, местные бюджеты, бюджетная система, государственное регулирование, экономика.

Kryshtof N.S. Interbudgetary relations in the system of state regulation of the economy of Ukraine at the present stage of development

Article is devoted to the reform of interbudgetary relations. Practical aspects of the reform of interbudgetary relations in Ukraine investigated. Developed recommendations in relation to their subsequent leadthrough taking into account modern progress of country and world trends.

Key words: interbudgetary relations, reform, budget, local budgets, budgetary system, state regulation, economy.

Постановка проблеми. Формування в Україні стабільної бюджетної системи, що передбачає наявність ефективних міжбюджетних відносин, є умовою забезпечення не тільки її сталого економічного розвитку, а й економічної, фінансової та політичної безпеки. Тому на сьогодні надзвичайно актуальними є дослідження процесів трансформації міжбюджетних взаємовідносин у контексті реформування адміністративно-територіального устрою, територіальної організації органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. Це дасть можливість розробити науково обґрунтовані пропозиції щодо справедливого та неупередженого розподілу публічних фінансів, забезпечення відповідності між повноваженнями на здійснення видатків, закріплених законодавчими актами України за бюджетами, та бюджетними ресурсами, які повинні забезпечувати виконання цих повноважень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми місцевих бюджетів і міжбюджетних відносин, основи їх організації, регулювання та фінансове вирівнювання, питання зміцнення фінансової незалежності місцевих органів влади та розвитку системи міжбюджетних трансфертів в Україні та інших країнах займають чільне місце у працях В.Базилевича, Н.Балдич, В.Бодрова, І.Бурковського, О.Василика, В.Опаріна, О.Кілієвича, Н.Малиш, І.Розпутенка, Л.Ільченко-Сюйви. У дослідженнях Дж.Стігліця, В.Тарангул, П.Самуельсона висвітлюються різні аспекти організації міжбюджетних відносин, забезпечення дієвості та ефективності бюджетного перерозподілу коштів.

Так, у працях П.Самуельсона, зокрема, йдеться про вирішення економічних проблем оптимального державного будівництва та ефективного функціонування багаторівневих бюджетних систем. Це передбачає вирішення питань адміністративного поділу регіонів, формування оптимальної кількості суб'єктів місцевого

самоврядування, щоб їх розміри та економічні можливості дали змогу реалізувати права в рамках податкових надходжень. Для України, як зазначають фахівці, при виборі конкретної системи розподілу державних доходів між бюджетами різних рівнів може йтися або про перерозподіл податків і відповідних податкових компетенцій, або про фінансування видатків певних бюджетів шляхом перерахування коштів (надання трансфертів) від органів влади іншого рівня [1].

Такі науковці, як З.Варналій, В.Базилевич, А.Гальчинський, В.Геєць, М.Долішній, І.Розпутенко, В.Юрчишин звертають увагу на зміну парадигми держави і суспільних фінансів, пов'язані із цим питання державного управління та особливості прийняття державно-управлінських рішень.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Віддаючи належне досягненням науковців щодо опрацювання зазначеної проблематики, слід наголосити на необхідності подальшого поглибленого вивчення міжбюджетних відносин в системі державного регулювання економіки України на сучасному етапі розвитку, що передбачає наявність відповідних теоретичних обґрунтувань, оцінки реальної ситуації та наслідків реалізації відповідних стратегій. При цьому слід зауважити, що пряме запозичення зарубіжного досвіду недоцільне, адже вітчизняна практика здійснення реформи міжбюджетних відносин не відповідає зарубіжній теорії.

Тож завданнями статті є: охарактеризувати сучасний стан системи міжбюджетних відносин в Україні; виокремити чинники, що впливають на її функціонування; розробити рекомендації щодо їх подальшого проведення з урахуванням сучасних тенденцій розвитку країни та світу.

Виклад основного матеріалу. Проблематика міжбюджетних відносин в системі державного регулювання економіки охоплює питання фінансової діяльності держави, фінансового забезпечення функціонування місцевого самоврядування, державного управління економікою у цілому та реалізації політики регіонального розвитку зокрема.

Фінансова діяльність держави та органів місцевого самоврядування є складовою механізмом державного управління, при якому забезпечується рух грошових коштів. Державні органи влади та органи місцевого самоврядування організують та здійснюють розподіл та використання грошових фондів. Місцеві бюджети відображають сукупність розподільчих і перерозподільчих відносин щодо формування та використання територіального централізованого фонду грошових коштів відповідно до законодавства та реалізують соціальну функцію держави. На макроекономічному рівні система міжбюджетних відносин впливає на темпи економічного зростання та стабільність надходжень до бюджетів. На мікроекономічному рівні міжбюджетні відносини визначають ефективність використання місцевих ресурсів, якість та обсяг надання адміністративних та соціальних послуг, ефективність інвестиційного клімату в регіонах, створюють умови для розвитку підприємництва.

Отже, міжбюджетні відносини є потужним засобом державного регулювання динамічного розвитку соціально-економічних процесів, важливим показником розвинутої бюджетного процесу, що зумовлені рухом коштів між державним бюджетом і місцевими бюджетами, між окремими видами місцевих бюджетів. Основними формами цього руху є міжбюджетні трансферти, взаємозаліки та взаєморозрахунки, об'єднання коштів бюджетів територіальних громад для виконання спільних проектів і програм. Найважливішою передумовою їх існування є

необхідність здійснення перерозподілу бюджетних ресурсів усередині бюджетної системи [1, с. 5].

Зазначене, в свою чергу, тісно пов'язано з тим, що держава завжди має робити вибір між ефективністю та справедливістю розподілу благ. Адже прагнення суспільства досягти соціальної справедливості потребує від державної влади різноманітних заходів щодо перерозподілу доходів, при цьому необхідно проаналізувати вартість перерозподілу для суспільства, адже такий перерозподіл (втручання держави у ринкові механізми економіки) веде до зниження загальної ефективності економіки, тобто до втрат сукупного добробуту всіх економічних агентів [2, с. 438].

Аналіз відповідної літератури свідчить, що співвідношення між справедливістю та ефективністю є дискусійним питанням щодо державної політики. При вирішенні питання фінансування суспільних послуг за рахунок бюджетних коштів при децентралізованому підході є можливість враховувати інтереси споживачів, а при централізованому забезпеченні знизити вартість послуг. Підходом до вирішення питання про фінансування за рахунок бюджету є принцип субсидіарності. Відповідно до європейського досвіду місцева влада є повністю відповідальною за соціально-економічний стан адміністративно-територіальної одиниці, здійснює активну економічну політику, адже вона обізнана з можливостями та проблемами регіону, спроможна ефективніше витратити бюджетні кошти та зацікавлена в активному пошуку додаткових джерел фінансування. Розподіл повноважень між органами державної влади та органами місцевого самоврядування дає змогу враховувати потреби жителів регіону в суспільних благах і послугах.

Механізм міжбюджетних відносин включає законодавчо-нормативне регулювання, бюджетне регулювання, прогнозування, планування та програмування. Бюджетному регулюванню належить центральне місце в міжбюджетних відносинах, адже воно передбачає управління фінансовими потоками між адміністративно-територіальними одиницями, є однією зі складових державного регулювання економіки, яка забезпечує її дієвість та ефективність.

Звернення до досвіду інших держав свідчить, що бюджетні системи та міжбюджетні відносини різних країн відрізняються за рівнем доходів та рівнем видатків місцевих бюджетів, їх податковими надходженнями та повноваженнями, а також підходами до вирівнювання умов життя у різних регіонах країни, фінансової самостійності місцевих органів влади при використанні трансфертної системи розподілу доходів. Певна річ, ідеальної моделі механізму регулювання міжбюджетних відносин не існує. Міжбюджетні трансферти та їх величина й частка у місцевих бюджетах не є показником ефективності системи міжбюджетних відносин. Вирішальним є їх вплив на такі результати, як ефективність розподілу ресурсів, справедливість розподілу й стабільність макроекономіки.

Якщо основним завданням податково-бюджетної децентралізації є ефективне забезпечення соціальними послугами, то питання, хто є надавачами та одержувачами трансфертів, у цьому разі не головне. Найбільш важливим є питання, як трансферти впливають на ефективність і оперативність функціонування соціального сектору (тобто на виконання політичного завдання). Цей вплив залежить як від системи їх побудови, так і від обставин, у яких вони здійснюються. Продумано розроблені трансферти можуть виконувати своє завдання успішно навіть у тому разі, якщо вони фінансують 90% місцевих витрат. Невиважено розроблені трансферти не зможуть цього зробити, навіть якщо вони фінансують лише 10% витрат. Оскільки завдання й

обставини різні в різних країнах, не існує простої універсальної системи трансфертів. Зарубіжний досвід свідчить, що для того, щоб послуги надавалися оперативно, ті, хто одержують трансферти повинні мати чіткі та прозорі повноваження, адекватні ресурси, значну гнучкість для прийняття рішень та високу відповідальність за результати.

Бюджетна модель, яка не відповідає конкретним соціально-економічним умовам, призводить як до підриву фінансової бази держави, так і до істотного зменшення бюджетного впливу. Найкраща організація бюджетного процесу за таких умов не може забезпечити належної ролі бюджету. Однак це не означає, що організація бюджетного процесу є другорядним чинником, вона вторинна відносно бюджетної моделі, але зовсім не пасивна. Чітко налагоджений бюджетний процес може деякий час утримувати хитку бюджетну модель. Водночас незадовільна організація бюджетного процесу може призвести до того, що навіть найкраща бюджетна модель буде неефективною. Поєднання двох негативних чинників: недієздатної бюджетної моделі і дезорганізованого бюджетного процесу неминуче спричинює фінансову кризу в державі [33, с. 5].

Розподіл повноважень між органами влади різних рівнів має здійснюватися за принципом субсидіарності. Для підвищення відповідальності місцевих органів влади за рішення, які вони приймають, і за ефективність бюджетних видатків міжбюджетний розподіл видаткових зобов'язань за принципом відповідності повинен відповідати розподілу функціональних повноважень органів влади. Створення виваженої системи розподілу податків між ланками бюджетної системи має здійснюватись із додержанням загальних принципів оподаткування на рівні місцевих бюджетів: достатності податкових надходжень та їх здатності до підвищення, справедливості і відповідності оподаткування цілям економічного зростання, прозорості правових норм.

Держава визначає модель взаємодії центральних і місцевих органів влади, тому оптимальною вважають модель міжбюджетних відносин, яка передбачає рівень фіскальної незалежності органів місцевого самоврядування за умови збереження бюджетної класифікації та порядку виконання і ведення бухгалтерського обліку й звітності. Україні необхідно знайти ефективні форми взаємодії державних та місцевих фінансів, за яких буде гарантовано фінансову незалежність місцевих рад та ефективність використання фінансів.

Основи бюджетного процесу і міжбюджетних відносин України визначаються Бюджетним кодексом України 2010 року. На його виконання Постановою Кабінету Міністрів України затверджено Формулу розподілу обсягу міжбюджетних трансфертів між державним та місцевими бюджетами, та Формулу розподілу обсягу міжбюджетних трансфертів між районним або міським бюджетом та бюджетами територіальних громад сіл, їх об'єднань, селищ, міст, адміністративно підпорядкованих відповідному району або місту. Для визначення розподілу міжбюджетних трансфертів використовується фінансовий норматив бюджетної забезпеченості, який визначається шляхом ділення загального обсягу фінансових ресурсів, що спрямовуються на реалізацію бюджетних програм, на кількість мешканців чи споживачів соціальних послуг. Загальний обсяг фінансових ресурсів, що спрямовується на виконання бюджетних програм місцевими бюджетами, розподіляється між видами видатків відповідно до пріоритетів бюджетної політики держави [4]. Бюджетний кодекс встановлює, що фінансові нормативи бюджетної

забезпеченості, за якими розраховуються видатки у формулі розрахунку трансфертів, розробляються із застосуванням соціальних стандартів.

Існуюча система міжбюджетних трансфертів є складною за будовою системою розподілу фінансових ресурсів державного рівня, які надаються у розпорядження органам місцевої влади. Діюча модель міжбюджетних відносин характеризується надмірною централізацією фінансових ресурсів [55, с. 19].

Негативна тенденція до надмірної централізації доходів у державному бюджеті, високий рівень централізації доходів та передача місцевим бюджетам у формі трансфертів зумовлює великі масштаби внутрішньобюджетного перерозподілу коштів. Висока частка трансфертів у доходах місцевих бюджетів не створює зацікавленості в розв'язанні завдань місцевого значення, виконанні власних повноважень органами місцевого самоврядування. Тому прийнятий у 2010 р. Бюджетний кодекс України виправив деякі недоліки, серед яких зарахування до доходів місцевих бюджетів додаткових надходжень за рахунок доходів державного бюджету; розширення джерел власних доходів місцевих бюджетів усіх рівнів, розширення переліку видатків, які визначаються функціями держави і передаються до виконання органам місцевого самоврядування; збільшення кількості джерел надходжень до бюджету розвитку спеціального фонду місцевих бюджетів [4].

Структура бюджетної системи України потребує не тільки зміни фінансової основи державного та місцевих бюджетів, а й розуміння того, що усі ці зміни вимагають волі політичної еліти країни. Питання міжбюджетних відносин необхідно вирішувати через створення зваженої системи розподілу повноважень між органами державної влади та органами місцевого самоврядування, через ефективні механізми формування місцевих бюджетів. Головними загрозами безпеці національної економіки в бюджетній сфері є нерівномірний розподіл трансфертів, що надається місцевим бюджетам з державного бюджету, та зростання загального обсягу державного боргу, особливо зовнішнього.

У системі міжбюджетних відносин є проблеми, які потребують негайного розв'язання. Серед найбільш актуальних з них – питання економічної неспроможності більшої частини громад у реалізації своїх повноважень; дефіцит ресурсів (як природних, так і трудових), які формують бюджет розвитку; відсутність можливості реального середньострокового бюджетного планування на всіх рівнях бюджетної системи через недосконалість адміністративно-територіальної реформи. Державний централізм, успадкований від радянської адміністративної системи, існування обов'язкового державного забезпечення соціальних програм для всіх верств населення, політична культура українського суспільства та українського чиновництва, відсутність політичної відповідальності за свої вчинки – усе це передбачає розробку механізму реформ, які здійснюватимуться з метою оновлення структури державного управління, спрямованого на прогресивні зміни у суспільстві із збереженням соціальних, політичних, економічних та ідеологічних засад.

Україна зобов'язана дотримуватися міжнародних правових актів з питань місцевого самоврядування, що визначають основні принципи організації місцевих фінансів, зокрема: Європейської хартії про місцеве самоврядування, Всесвітньої декларації місцевого самоврядування, Декларації про принципи місцевого самоврядування в країнах СНД, Європейської хартії міст та Європейської декларації прав міст, рекомендацій Комітету Міністрів Ради Європи про фінансове та бюджетне управління на місцевому та регіональному рівнях. Європейська хартія про місцеве самоврядування [6] визначає необхідність запровадження процедур бюджетного

вирівнювання або заходів щодо подолання наслідків нерівного розподілу потенційних джерел фінансування. Визнання необхідності забезпечення демократичних прав для громадян країни та територіальних громад стає політичною передумовою функціонування децентралізованої моделі міжбюджетних відносин.

В Україні було прийнято низку як програмних документів, так і нормативно-правових актів, які законодавчо визначали необхідність реформування системи міжбюджетних відносин у контексті регіонального розвитку, проведення реформи місцевого самоврядування та адміністративної реформи. При цьому практично в кожному із зазначених документів йдеться про зміцнення місцевих бюджетів, децентралізацію влади та управління бюджетними коштами, реформування міжбюджетних відносин.

З метою підвищення фінансової самодостатності місцевих бюджетів вперше до місцевих бюджетів було передано доходи державного бюджету. Здійснено перерозподіл повноважень між рівнями місцевих бюджетів – передано доходи з обласних та районних бюджетів до бюджетів міст, сіл, селищ.

Для збільшення ресурсу місцевих бюджетів на виконання власних повноважень розширено джерела формування доходів, які не враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів. До таких доходів передбачено в повному обсязі зараховувати: плату за землю, єдиний податок для суб'єктів малого підприємництва (до бюджету розвитку), плату за торговельний патент на здійснення деяких видів підприємницької діяльності, фіксований податок на доходи фізичних осіб від підприємницької діяльності, надходження адміністративних штрафів. Посиленню інвестиційної складової місцевих бюджетів має сприяти норма щодо зарахування до бюджету розвитку єдиного податку для суб'єктів малого підприємництва. Крім того, були закладені засади для запровадження податку на нерухоме майно (нерухомість) та віднесення його до складу місцевих податків і зборів. Для стимулювання місцевих органів влади до нарощування доходної частини місцевих бюджетів було передбачено зарахування до місцевих бюджетів 50% надходжень податку на прибуток та акцизного збору понад річні розрахункові обсяги, визначені у законі про державний бюджет на відповідний рік. Вивільнено ресурс на виконання власних повноважень за рахунок віднесення до видатків, на які виділяються трансферти з державного бюджету, видатків на фінансування: позашкільної освіти, центрів соціальної реабілітації дітей-інвалідів, центрів професійної реабілітації інвалідів, центрів соціально-психологічної реабілітації дітей, соціальні гуртожитки, виплата грошової компенсації фізичним особам, які надають соціальні послуги [4].

Реформа міжбюджетних відносин пов'язана з реформою місцевого самоврядування й адміністративно-територіальною реформою, а ефективний розвиток регіонів залежить від їх фінансового становища. Низки заходів економічних реформ передбачає законодавче визначення засад державної регіональної політики, запровадження механізму об'єднання територіальних громад, механізму концентрації фінансових ресурсів на пріоритетних напрямках регіонального розвитку. Реалізація заходів забезпечить зміцнення фінансової основи розвитку територій, розширить повноваження органів місцевого самоврядування.

Початок реформ оцінюється більшістю експертів позитивно: спочатку була відновлена вертикаль влади, а отже, й керованість економіки, що не досить демократично, але корисно для економіки, далі була озвучена президентська Програма економічних реформ, написана за участю західних фахівців [7].

Реформа міжбюджетних відносин, передбачена Програмою економічних реформ на 2010–2014 роки “Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава”, – чи не єдина реформа, заходи якої у перші роки здійснювались вчасно, прийнято Бюджетний кодекс України [4] та Податковий кодекс України [8]. Новаціями є запровадження середньострокового бюджетного планування та розвиток програмно-цільового методу бюджетування на всіх рівнях бюджетів, удосконалення міжбюджетних відносин, посилення фінансової самодостатності місцевих бюджетів, модернізація системи бухгалтерського обліку в державному секторі, запровадження європейської моделі державного внутрішнього фінансового контролю та підвищення бюджетної дисципліни. На підставі цього було створено методологічну базу для запровадження складання та виконання місцевих бюджетів за програмно-цільовим методом [9].

Ефективність реформ багато в чому залежить від того, як їх сприймає громадськість. Обов'язок влади – не лише розробити зміни, але і пояснювати громадянам, наскільки необхідні реформи і що отримають громадяни країни в результаті їх успішної реалізації. Реалізація Програми економічних реформ здійснювалася винятково за допомогою чиновницько-адміністративного тиску, без урахування різноманітних інтересів і обставин; реформаторські зусилля гальмувалися нераціональним використанням і марнотратністю бюджетних коштів, корупцією. Взагалі, корупція залишається традиційним універсальним поясненням хронічних невдач у реформуванні будь-чого в нашій країні [10].

Відсутність ефективного механізму управління і планування, невизначений механізм відповідальності за впровадження реформ призвели до сприйняття реформ суспільством як стихії, серед населення та влади місцевого рівня поширювалася захисна реакція від незрозумілих реформ. Як тут не згадати слова Дж.Стігліца про те, що причини невдач коріняться в нерозумінні реформаторами самих основ ринкової економіки та процесу інституційних реформ: “Моделі реформ, які спираються на загальноприйняті положення неокласичної теорії, недооцінюють роль інформаційних проблем, у т.ч. проблем корпоративного управління, соціального та організаційного капіталу, а також інституційної та правової інфраструктури, необхідної для ефективного функціонування ринкової економіки” [11].

Аналіз економічних та соціальних процесів сьогодення свідчить, що практично порушено принципи системності та стратегічності, задекларовані на початку впровадження реформ. Окремі рішення – це ще не стратегія. Неспроможність влади сформулювати конструктивну стратегію перетворень зумовлює її безперспективність [12]. Досягнення показників успіху реформування місцевих відносин відповідно до програми економічних реформ передбачає: збільшення питомої ваги загального фонду місцевих бюджетів у зведеному загальному фонді держбюджету до 50% та збільшення частки власних доходів у загальному фонді місцевих бюджетів на 10% до кінця 2014 року, але спостерігається відсутність повноважень на місцевому рівні, які не забезпечені ресурсом. Можна будь-які реформи вести в межах суб'єкта державного управління, але якщо відсутній розвиток, не зростає добробут громадян, то ці реформи не є ефективними та результативними. Здійснення реформування місцевих бюджетів перешкоджають: відсутність соціальної бази реформ, непослідовність їх реалізації, домінування зовнішнього впливу на впровадження реформ, відсутність чітких та кількісно обмежених пріоритетів у реалізації реформ, справжнього соціального і політичного діалогу в реалізації реформ, корупція, що зводить нанівець усі зусилля.

Бюджетна політика досі залишається предметом зовнішнього і внутрішнього політичного торгу та не відіграє ролі механізму реалізації державної стратегії у сфері структурних реформ.

Висновки. Українське суспільство та держава потребують змін у системі державного регулювання економіки країни. Вже багато років триває процес формування оптимальної системи міжбюджетних відносин з метою приведення у відповідність делегованих місцевим органам повноважень і виділених для їх виконання фінансових ресурсів, використання оптимального механізму розподілу бюджетних трансфертів між регіонами, надання більшої відкритості та публічності, створення умов для економії місцевих бюджетних видатків і стимулів для перевиконання місцевих бюджетів та розвитку територій. Є певні позитивні успіхи, але реформування не завершено.

Становлення системи міжбюджетних відносин відбувається під впливом внутрішніх і зовнішніх факторів; змінюються умови, природа та форма міжбюджетних відносин, що потребує адекватних коригуючих заходів щодо забезпечення ефективності їх функціонування в умовах динамічних змін.

Досліджуючи сучасний етап розвитку України на основі аналізу фінансових показників розвитку економіки і міжбюджетних відносин, можна виділити чинники, що впливають на функціонування сучасних міжбюджетних відносин: істотна диференціація регіонів за рівнем економічного і соціального розвитку; випередження темпів зростання видатків місцевих бюджетів над їх доходами; посилення централізації бюджетних ресурсів; зниження рівня фінансування місцевих бюджетів; значна кількість дотаційних бюджетів за всіма регіонами. Вплив цих чинників є неоднорідним на фоні загальних внутрішньодержавних проблем (довготривалі політичні протистояння, корупція, неефективне державне управління).

Аналіз зарубіжного досвіду свідчить, що система міжбюджетних відносин відповідає конкретним історичним та соціально-економічним умовам і відображає розподіл владних повноважень і відповідальності, що склалися у певній країні.

У зарубіжних країнах реформування міжбюджетних відносин відбувалось одночасно із докорінними змінами у бюджетно-фіскальній сфері, еволюцією місцевого самоврядування, зі зміною адміністративно-територіального устрою, і як правило, реформування системи фінансового вирівнювання є заключним у структурних змінах.

Спільним принципом моделей міжбюджетних відносин різних країн є те, що державні органи несуть відповідальність за вирішення питань місцевого розвитку, однак не застосовують прямі методи контролю за діяльністю місцевих органів. Умовою надання фінансової підтримки регіонам є ефективне використання ресурсів місцевими органами влади.

Реформування вітчизняної системи міжбюджетних відносин має передбачати: визначення Кабінету Міністрів України єдиним відповідальним за політику впровадження реформ органом; формування єдиного бачення щодо шляхів досягнення цілей реформи міжбюджетних відносин; розширення соціальної бази реформи міжбюджетних відносин, створення механізму врахування альтернативних позицій щодо реформи міжбюджетних відносин, ведення повноцінного суспільного діалогу із представниками різних соціальних верств і політичних сил з цих питань.

Реформу міжбюджетних відносин неможливо відокремлювати від заходів з реформування інших сфер державного управління. Для успішного здійснення реформи міжбюджетних відносин, насамперед, потрібно забезпечити внутрішню

політичну стабільність, зважати на об'єктивні закони суспільного розвитку, глобальні тенденції у світі.

Світові економічні процеси та тенденції глобалізації економік підвищують необхідність розробки якісно нових підходів до регулювання міжбюджетних відносин в Україні, зокрема наукового обґрунтування засад прийняття управлінських рішень та механізму бюджетного регулювання, який став би основою підвищення ефективності бюджетів усіх рівнів, що на сьогодні є актуальним завданням науки державного управління. Тож *перспективи подальших розвідок*, на нашу думку, мають стосуватись подальшого розвитку міжбюджетних відносин в Україні через поліпшення якості бюджетного планування на основі економічно обґрунтованих, затверджених державних соціальних стандартів для всіх сфер надання послуг, гарантованих державою.

Список використаних джерел

1. Регулювання міжбюджетних відносин: Україна і європейський досвід : наук. монографія / [за ред. В. Г. Бодрова ; кол. авт. : В. Г. Бодров, О. П. Кириленко, Н. І. Балдич та ін.]. – К. : Вид-во НАДУ, 2006. – 296 с.
2. Економічний розвиток і державна політика : навч. посіб. / [кол. авт. : Ю. М. Бажал, О. І. Кілієвич, О. В. Мертенс та ін. ; за заг. ред. Ю. І. Сханурова, І. В. Розпунтенка]. – К. : Вид-во УАДУ, 2001. – 478 с.
3. *Розпунтенко І. В.* Теоретико-методологічні основи бюджетування в Україні : навч.-метод. посіб. до дисцип. “Бюджетування: парламентсько-політичний контекст” / І. В. Розпунтенко, Л. В. Ільченко-Сюйва. – К. : НАДУ, 2012. – 116 с.
4. Бюджетний кодекс України : Закон України від 8 лип. 2010 р. № 2456-VI / Верхов. Рада України. Офіц. вид. // *Голос України*. – 2010. – 4 серп. (№ 143).
5. Нова архітектура бюджетної системи України: ризики та можливості для економічного зростання : аналітична доповідь / О. О. Молдован, Я. А. Жаліло, О. В. Шевченко ; [за ред. канд. екон. наук, ст. наук. співроб., заслуж. економіста України Я. А. Жаліла]. – К. : Нац. ін-т стратег. дослідж., 2010. – 35 с.
6. Європейська хартія про місцеве самоврядування від 15 жовт. 1985 р. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_036
7. *Юрчишин В. В.* Реформ нет, но экономика саморазвивается [Электронный ресурс] / В. В. Юрчишин // *Контракты*. – 2011. – 17 трав. – Режим доступу : <http://kontrakty.ua/article/32230>
8. Податковий кодекс України : Закон України від 2 груд. 2010 р. № 2755-VI / Верхов. Рада України. Офіц. вид. // *Голос України*. – 2010. – 4 груд. (№ 229-230).
9. Розділ “Реформа міжбюджетних відносин” [Електронний ресурс] // Офіц. сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу : http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?cat_id=294316
10. *Розпунтенко І. В.* Економічні реформи і корупція в Україні : навч.-метод. матеріали / І. В. Розпунтенко. – К. : НАДУ, 2011. – 68 с.
11. *Стиглиць Дж.* Куда ведут реформы? [Электронный ресурс] / Дж. Стиглиць // *Вопр. економіки*. – 1999. – № 7. – С. 4. – Режим доступу : www.r-reforms.ru/indexpub289.doc
12. *Гальчинський А.* Неспроможність влади сформувати конструктивну стратегію перетворень зумовлює її безперспективність [Електронний ресурс] / А. Гальчинський // *Дзеркало тижня. Україна*. – 2011. – 9 верес. (№ 32). – Режим доступу : <http://dt.ua/articles/87587>